

Rättsavdelningen
Promemoria

Valsedelsdistributionen

Promemorians huvudsakliga innehåll

Vid kyrkomötet 2023 beslutades att bifalla motion 2023:66 vari det bland annat föreslås att kyrkostyrelsen från och med kyrkovalet 2025 ska genomföra en samlad distribution av alla via kyrkostyrelsen tryckta valsedlar direkt från tryckeri till respektive valnämnd för vidare distribution till vallokalerna avseende samtliga val till kyrkomöte, stiftsfullmäktige samt kyrkofullmäktige. Beslutet innebär att ansvaret för valsedelsdistributionen till stor del förflyttas från nomineringsgrupperna till nationell nivå och valnämnderna, varav de sistnämnda får i ansvar att bland annat ta emot och kontrollera alla valsedlar. För att det ska vara praktiskt möjligt för valnämnderna att klara detta uppdrag föreslås att det i kyrkoordningen införs en reglering som innebär att kyrkostyrelsen på beställning av en nomineringsgrupp tillhandahåller valsedlar motsvarande 0,7 per röstberättigad i respektive valkrets som nomineringsgruppen ställer upp i.

Innehåll

1	Bestämmelser	3
1.1	Förslag till ändringar i kyrkoordningen	3
2	Ärendet och dess beredning	4
3	Bakgrund	4
3.1	Gällande ordning	4
3.2	Tidigare behandling i kyrkomötet	5
3.3	Motion 2023:66 samt organisationsutskottets behandling av ärendet	7
4	Tryck och distribution av valsedlar	8
4.1	Inledning	8
4.2	Bidrag och betalning av namnvalsedlar	8
4.3	System	9
5	Överväganden och förslag	10
6	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	12
7	Konsekvenser	12
7.1	Inledning	12
7.2	Konsekvenser för valnämnderna	12
7.3	Konsekvenser för nomineringsgrupperna	13
7.4	Konsekvenser för stiftet	13
7.5	Konsekvenser för nationell nivå	13
7.5.1	Systemuppdateringar	13
7.5.2	Support	14
7.5.3	Tryck och distribution	15
7.6	Juridiska konsekvenser	15
7.6.1	Allmänt om processen vad gäller ändringar som berör kyrkovalet.	15
7.6.2	Nu föreslagna ändringar i kyrkoordningen	15
7.7	Ekonomiska konsekvenser	16
7.8	Konsekvenser för barn	16
8	Kommentar till bestämmelserna	17
8.1	Förslaget till ändringar i kyrkoordningen	17
	Bilaga 1	18
	Valsedelshantering - process, system och beroenden kyrkovalet 2021	18

1 Bestämmelser

1.1 Förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar att 38 kap. 32 och 33 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

38 kap.

32 §

Kyrkostyrelsen tillhandahåller på beställning av en nomineringsgrupp *de* valsedlar som ska användas vid valen.

Blanka valsedlar (valsedlar enligt 34 § med enbart valbeteckning) ska i god tid före valet finnas hos valnämnderna, på samtliga pastorsexpeditioner och stiftskanslier i landet samt på kyrkokansliet.

Kyrkostyrelsen tillhandahåller på beställning av en nomineringsgrupp valsedlar motsvarande 0,7 per röstberättigad i respektive valkrets som nomineringsgruppen ställer upp i.

Blanka valsedlar (valsedlar enligt 34 § med enbart valbeteckning) ska i god tid före valet finnas hos valnämnderna, på samtliga pastorsexpeditioner och stiftskanslier i landet samt på kyrkokansliet.

33 §

En nomineringsgrupp som vill beställa valsedlar hos kyrkostyrelsen ska betala dessa i förskott, i den mån inte beslut om bidrag har fattats enligt andra stycket.

Beslut att bidrag ska utgå enligt viss enhetlig grund till nomineringsgrupp, som är eller genom valet blir företrädd i det organ som valet avser, får fattas

- i fråga om val till kyrkofullmäktige av församlingen eller pastoratet,
- i fråga om val till stiftsfullmäktige av stiftet, och
- i fråga om val till kyrkomötet av detta.

En nomineringsgrupp som vill beställa valsedlar hos kyrkostyrelsen ska betala dessa i förskott, i den mån inte beslut om bidrag har fattats enligt andra och tredje styckena.

Bidrag motsvarande kostnaden för den beställning som enligt 32 § första stycket får göras hos kyrkostyrelsen får utgå till nomineringsgrupp som är eller genom valet blir företrädd i det organ som valet avser. För det fall bidrag utgår ska nämnda nomineringsgrupper behandlas lika.

- Beslut att* bidrag ska utgå får fattas
- i fråga om val till kyrkofullmäktige av församlingen eller pastoratet,
  - i fråga om val till stiftsfullmäktige av stiftet, och
  - i fråga om val till kyrkomötet av detta.

Detta beslut träder i kraft omedelbart.

2 Ärendet och dess beredning

Vid kyrkomötet 2023 beslutades att bifalla motion 2023:66 vari det bland annat föreslogs att kyrkostyrelsen inför valet 2025 ska genomföra en samlad distribution av alla via kyrkostyrelsen tryckta valsedlar direkt från tryckeri till respektive valnämnd. Motionen behandlades vid kyrkomötet av organisationsutskottet som föreslog avslag på motionen, bland annat utifrån argumenten att det redan pågick en utredning om valsedelsdistributionen samt att det framlagda förslaget inte varit föremål för någon utredning. Kyrkomötet valde dock att bifalla hela motionen som sammanlagt bestod av tre olika punkter, vilket utvecklas närmare nedan i avsnitt 3.3.

Frågor rörande valsedelsdistributionen är inte närmare reglerat i kyrkoordningen. Däremot finns det i sammanhanget relevanta bestämmelser om bidrag och beställning av valsedlar. Då kyrkomötet beslutat att en ändrad valsedelsdistribution ska införas redan till kyrkomötet 2025 behöver bidragshanteringen till viss del förändras för att det ur ett praktiskt perspektiv ska vara möjligt att uppfylla kyrkomötets beslut gällande distributionen, vilket i sin tur medför behov av ändringar i regelverket. Som en följd av detta har denna promemoria med förslag till ändringar i kyrkoordningen tagits fram. En ändrad valsedelsdistribution föranleder även behov av ändringar i Svenska kyrkans närmare bestämmelser om direkta val, vilket utvecklas nedan i avsnitt 7 om konsekvenser. Mot bakgrund av att förslaget om att ansvaret för valsedelsdistributionen skatas över av kyrkostyrelsen inte sedan tidigare varit föremål för någon utredning kommer även andra konsekvenser av förslaget att analyseras närmare i nämnda avsnitt.

3 Bakgrund

3.1 Gällande ordning

Kyrkostyrelsen tillhandahåller enligt 38 kap. 32 § kyrkoordningen på beställning av en nomineringsgrupp de valsedlar med förtryckta uppgifter om gruppen och kandidater som ska användas vid valen. Samordningen av såväl tryckning som distribution av valsedlar har dels till syfte att valsedlarna ska få ett enhetligt utseende, dels vara kostnadsbesparande. Det finns dock inget som hindrar att en nomineringsgrupp själv låter trycka sina valsedlar. Utöver beställda namnvalsedlar tillhandahåller kyrkostyrelsen även blanka valsedlar som ska finnas på alla röstmottagningsställen. På blanka valsedlar finns enbart tryckt vilket av de tre valen som valsedeln avser.

En nomineringsgrupp som vill beställa valsedlar hos kyrkostyrelsen ska enligt 33 § samma kapitel betala dessa i förskott, i den mån inte bidrag utgår. Beslut om bidrag regleras i 33 § andra stycket vari det anges att bidrag ska utgå efter viss enhetlig grund om det beslutande organet beslutar att det ska ges bidrag till tryckning av valsedlar. Att bidrag ska utgå enligt viss enhetlig grund innebär *att* den som beslutar om bidrag anger efter vilken grund bidrag ska utgå, *att* samma principer ska gälla för alla som får bidrag och *att* alla som uppfyller villkoren att vara eller bli representerade i det beslutande organet får bidrag. Vanligen ges bidrag till tryckning av ett visst antal valsedlar i förhållande till antalet röstberättigade. Av andra stycket framgår vidare att det är församlingen eller pastoratet som fattar beslut om bidrag i fråga om val till kyrkofullmäktige respektive stiftet som fattar beslut om bidrag i fråga om val till stiftsfullmäktige. Vad gäller bidrag i fråga om val till kyrkomötet fattar organet själv beslut om det. Se närmare om den praktiska hanteringen av bidrag och förskottsbetalningar nedan i avsnitt 4.2.

I praktiken görs beställningar av valsedlar i Grupp- och kandidatsystemet (Gkand). Beställningen ska göras samtidigt som nomineringsgruppen – i samma datasystem – anmäler kandidater. Vid beställningen anges hur många valsedlar av ett visst slag som gruppen vill beställa samt önskade leveransadresser. Vid kyrkovalet 2021 var det för valsedlar till kyrkomötesvalet möjligt att ange upp till sex leveransadresser för respektive stift som valkrets. För valsedlar till stiftsfullmäktige kunde en adress per valkrets anges. Likaså kunde en leveransadress anges för val till kyrkofullmäktige. Innan beställningarna går i väg till tryckeriet granskas de av stiftens som även kontrollerar att intyg om valedelsbidrag finns för den beställda kvantiteten valsedlar. Kyrkostyrelsen ansvarar för tryck och distribution av valsedlarna till de angivna leveransadresserna. Valsedlarna trycks och levereras från mitten av juni till augusti valåret. Efter att valsedlarna levererats till de angivna leveransadresserna är det nomineringsgruppernas ansvar att senast 18 dagar före valet distribuera sina valsedlar till valnämnderna, som i sin tur ansvarar för att lägga ut sedlarna på lämplig avskärmd plats på alla röstmottagningsställen. Att nomineringsgrupperna måste leverera valsedlarna till valnämnderna senast 18 dagar före valet är reglerat i 24 § tredje stycket, kyrkostyrelsens beslut (SvKB 2019:17) med närmare bestämmelser om direkta val. En valnämnd kan dock enligt samma bestämmelse besluta om att valsedlar som den får vid en senare tidpunkt också ska läggas ut (fjärde stycket) och vidare kan nomineringsgrupper som deltar i något av de val som äger rum på ett röstmottagningsställe själva lägga ut sina valsedlar på samma plats (femte stycket). Utöver nämnda bestämmelse i SvKB 2019:17 där det indirekt framgår att det är nomineringsgrupperna som hittills haft ansvar för distributionen av namnvalsedlar till valnämnderna är själva distributionen oreglerad. Däremot finns det bestämmelser om valsedlar och bidragshantering i såväl kyrkoordningens 38:e kapitel (32–33 §§) som i SvKB 2019:17 (8–12 §§).

3.2 Tidigare behandling i kyrkomötet

Frågor som berör valedelsdistributionen har behandlats vid kyrkomötet ett flertal gånger, vilket bland annat lett till en utökning av antalet leveransadresser för valsedlar till kyrkomötet samt att valnämnden ansvarar för utläggning av valsedlar som tillhandahållits från nomineringsgrupperna. Vid 2013 års kyrkomöte behandlades motion 2013:45 vari motionären föreslog att kyrkostyrelsen från och med kyrkovalet 2017 skulle låta distribuera alla valsedlar direkt från tryckeri till respektive valnämnd. Motionen behandlades av organisationsutskottet som i sitt betänkande O 2013:14 anförde att det kan vara lämpligt att skapa ett system där nationell nivå låter distribuera valsedlar direkt från tryckeri till respektive valnämnd. Utskottet underströk dock att ett sådant system kan vara resurskrävande för nationell nivå, men att frågan trots det var viktig att belysa. Med anledning av motionen föreslog utskottet därav att uppdra till kyrkostyrelsen att inom ramen för en utvärdering av 2013 års kyrkovalet göra en fördjupad analys av motionen och återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar som berör de kyrkliga valens administration. Utskottets förslag bifölls av kyrkomötet. Kyrkostyrelsen återkom vid kyrkomötet 2017 med en fördjupad analys – redovisad i KsSkr 2015:2, bilaga 3 s. 52 – som visade att distribution direkt från tryckerierna till valnämnderna skulle få ett antal konsekvenser för i första hand nomineringsgrupper, församlingar och pastorat samt kyrkokansliet. Kyrkostyrelsen anförde bland annat följande.

För församlingar och pastorat skulle förslaget innebära ett ökat krav på bemanning under sommarmånaderna. [...]

För nomineringsgrupperna skulle förslaget innebära en minskad arbetsbörda eftersom själva distributionen av nomineringsgruppernas valsedlar helt överflyttas till Svenska kyrkans personal och valnämnderna. Förslaget skulle dock även för nomineringsgrupperna medföra en ökad administration genom att grupperna redan i samband med beställning av valsedlar måste ange hur många valsedlar som ska distribueras till respektive valnämnd. Det bedöms vidare att sista tidpunkten för att göra tilläggsbeställningar av valsedlar behöver tidigareläggas tillsammans med tidpunkten för sena omtryck.

För kyrkostyrelsens valkansli skulle förslaget innebära ett behov av att utveckla en beställningsfunktion för valsedlar samt utökade personalresurser. Vid kyrkovalet 2013 arbetade två personer halvtid med att spåra valförsändelser under perioden från och med juni till och med augusti. Skälet till att försändelserna måste följas är dels kostnadsaspekter, för att minska antalet returnerade försändelser, dels rättssäkerhetsaspekter, för att garantera att valsedlarna når mottagaren. Ett ökat antal försändelser innebär en ökad arbetsbörda i motsvarande mån som antalet försändelser ökar. Det ökade antalet försändelser i sig bedöms vidare generellt kraftigt öka riskerna i valsedelshanteringen.

För enbart kyrkokansliets valkansli bedöms förslaget innebära ökade kostnader med ca 3,1 miljoner kronor. Därutöver antas ytterligare kostnader tillkomma för församlingar och pastorat tillsammans med andra konsekvenser, t.ex. i form av förändrad semesterplanering eftersom en beredskap att omhänderta valförsändelser under sommarmånaderna måste finnas i varje pastorat eller församling som inte ingår i ett pastorat.

Sammantaget bedömde kyrkostyrelsen att de ovan redovisade ökade kraven på valadministrationen i kombination med de väsentligt ökade kostnaderna inte stod i proportion till vinsten för kyrkovalets genomförande i dess helhet och att det mot denna bakgrund saknades skäl att förändra valsedelsdistributionen på det sätt som föreslagits. Kyrkostyrelsen beslutade dock – i syfte att underlätta valsedelsdistributionen för nomineringsgrupperna – att utöka antalet leveransadresser i kyrkomötesvalet från tre till sex i respektive valkrets.

Senast frågan om valsedelsdistributionen behandlades var år 2021 då kyrkomötet – i enlighet med organisationsutskottets förslag i betänkande O 2021:5 – beslutade att bifalla motion 2021:61, Distribution av valsedlar. I motionen föreslogs att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att utreda möjligheten att ge stiftens i uppdrag att ansvara för distributionen av valsedlar till kyrkomötet och stiftsfullmäktige. I sina överväganden framhöll organisationsutskottet följande.

Utskottet konstaterar inledningsvis att arbetet med distribution av valsedlar är resurskrävande för såväl nomineringsgrupperna som den kyrkliga valorganisationen, vilket framgår av utskottets bakgrundsteckning och tidigare behandling av frågan. Utskottet anser att det ur ett såväl personellt perspektiv som effektivitets- och miljöperspektiv finns anledning att åter utreda förutsättningarna att förändra distributionen av valsedlar genom stiftsstyrelserna, så som föreslås i motionen.

Med anledning av det uppdrag som kyrkomötet 2021 gett kyrkostyrelsen beslutade kyrkostyrelsens arbetsutskott den 15 september 2022 (KS 2021–1613) att kyrkomötets uppdrag skulle fullgöras genom en utökning av tre leveransadresser per valkrets vid beställning av valsedlar till stiftsfullmäktige. Den 16 februari 2023 (KS

2023–0454) beslutade dock kyrkostyrelsen – med ändring av arbetsutskottets tidigare förslag – att ärendet om distributionen av valsedlar skulle återupptas. Med anledning av kyrkostyrelsens beslut fattade kyrkostyrelsens arbetsutskott den 20 april 2023 (KS 2023–1104) beslut om att en formell remiss rörande frågan om valsedelsdistributionen skulle skickas ut till stiftsstyrelserna och att ärendet därefter skulle tas upp igen i arbetsutskottet under hösten 2023.

Remissutfallet från stiftsstyrelserna var tydligt på så sätt att samtliga tolv stift som inkom med svar avstyrkte förslaget om att ge stiftens i uppdrag att ansvara för distributionen av valsedlar till kyrkomötet och stiftsfullmäktige. Även motiven var samstämmiga och följde den argumentation som stiftens direktorer tidigare lagt fram, nämligen att stiftens varken har de personella eller logistiska resurser som krävs för att överta ansvaret. Vidare skulle såväl kostnaderna för stiftens som belastningen på den personal som arbetar med kyrkovalet på stiftens öka. Stiftens framhöll även att de inte har lokaler som är anpassade för den lagerhållning och hantering som skulle behövas om ansvaret för valsedelsdistributionen övergick på dem. Flera stift anförde också att det demokratiska ansvaret för kyrkovalet skulle fräntas nomineringsgrupperna genom förslaget. Flertalet stift anförde samtidigt att de välkomnade initiativet att förenkla distributionen av valsedlar och valde att som tillägg till den fråga kyrkostyrelsen ställt att föreslå vidare utredning av möjligheten att distribuera valsedlar direkt från tryckeri till valnämnderna. Mot bakgrund av remissutfallet beslutade kyrkostyrelsens arbetsutskott den 8 november 2023 (§ 104) att föreslå kyrkostyrelsen att uppdraget från kyrkomötet 2021 skulle fullgöras genom en utökning av tre leveransadresser per valkrets vid beställning av valsedlar till stiftsfullmäktige, så som tidigare föreslagits av arbetsutskottet i september 2022. Efter kyrkomötets beslut att bifalla motion 2023:66 beslutade dock kyrkostyrelsen vid sitt sammanträde den 22 november 2023 (§ 99) att återremittera ärendet för fortsatt beredning.

3.3 Motion 2023:66 samt organisationsutskottets behandling av ärendet

Som nämnts inledningsvis grundar sig förevarande promemoria på motion 2023:66 som bifölls vid kyrkomötet 2023. Motionen innehåller tre olika att-satser som lyder enligt följande:

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att:

1. inför kyrkovalet 2025 genomföra en samlad distribution av alla via kyrkostyrelsen tryckta valsedlar direkt från tryckeri till respektive valnämnd för vidare distribution till vallokalerna avseende samtliga val till kyrkomöte, stiftsfullmäktige samt kyrkofullmäktige,
2. återkomma med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär att en begränsning införs när det gäller hur stort bidrag för valsedlar som maximalt kan utgå om församlingar/pastorat, stift och kyrkomötet beslutar om ett sådant bidrag,
3. säkerställa att kostnaderna för valsedlar och valsedelsdistribution fördelas på nationell nivå, stiftsnivå samt lokal nivå avseende de tre valen.

Motionen behandlades av organisationsutskottet som i sitt betänkande O 2023:5 konstaterade att det redan pågick en utredning rörande valsedelsdistributionen och att resultatet av denna behöver inväntas innan kyrkostyrelsen ges ett nytt uppdrag som berör samma fråga. Vidare framhölls att en ordning där alla valsedlar skickas samlat från tryckeri till respektive valnämnd riskerar att lägga ett ansvar på valnämnderna

som de varken har personella resurser eller lokaler för. Utskottet konstaterade även att förslaget i motionen – som innehåller ett skarpt förslag om att förändra ansvaret för valsedelsdistributionen – inte varit föremål för utredning eller en sådan bredare granskning som en remissbehandling medför, vilket bland annat innebär att konsekvenserna för valnämnderna inte närmare utretts. Enligt utskottets mening borde en ändring av sådant slag som föreslås i motionen föregås av en utredning. Som framhållits ovan ansåg dock utskottet inte att någon sådan utredning i nuläget borde tillsättas, mot bakgrund av den utredning som redan pågick. Slutligen anfördes även att det finns ett värde i att nomineringsgrupperna har ett visst ansvar för valsedelsdistributionen inför kyrkovalet och att det finns en rad frågor som uppkommer om alla valsedlar distribueras direkt från tryckeri till valnämnderna, så som exempelvis vem som är ansvarig ifall de valsedlar som distribueras ut till vallokalerna inte stämmer överens med de valsedlar nomineringsgruppen beställt. Med beaktande av det som anförts ansåg organisationsutskottet att motionen i sin helhet skulle avslås. Som framhållits ovan röstade dock kyrkomötet emot utskottets förslag och motionen bifölls i sin helhet.

I sammanhanget ska nämnas att kyrkomötet 2023 även biföll – också i motsats till vad som föreslagits av organisationsutskottet – motion 2023:97 vari det föreslogs att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda införandet av enhetsvalsedlar i kyrkovalet.

4 Tryck och distribution av valsedlar

4.1 Inledning

Inför 2021 års kyrkoval trycktes 96 miljoner valsedlar, varav 4,5 miljoner var blanka valsedlar. Resterande 91 miljoner valsedlar var namnvalsedlar beställda av 602 nomineringsgrupper fördelat på 3 011 leveransadresser. Den beräknade kostnaden för namnvalsedlarna – inklusive fraktkostnad – uppgick till cirka 5 miljoner kronor. Den faktiska kostnaden blev dock 7,2 miljoner kronor inklusive frakt. Utslaget per namnvalsedel uppgick kostnaden således till cirka 7,5 öre exklusive moms (9 öre inklusive moms). Att den faktiska kostnaden blev totalt sett cirka 2,2 miljoner högre än den beräknade kostnaden berodde framför allt på ökade fraktkostnader, men även dyrare papper. Eftersom kyrkostyrelsen i förväg meddelat vad valsedlarna inklusive frakt skulle kosta valde kyrkostyrelsen att själv ta den ökade kostnaden på 2,2 miljoner kronor.

Som nämnts ovan i avsnitt 3.1 beställer nomineringsgrupperna namnvalsedlar hos kyrkostyrelsen som samordnar med tryck och distribution. Valsedlarna distribueras till ett antal adresser som nomineringsgrupperna angivit vid beställningen och det är sedermera gruppernas ansvar att tillse att valsedlarna levereras till de olika valnämnderna. Kostnaden för de allra flesta namnvalsedlarna bekostas genom bidrag från kyrkofullmäktige, stiftsfullmäktige respektive kyrkomötet. Nedan redogörs närmare för bidragshanteringen respektive de många system som nuvarande valsedelshantering vilar på.

4.2 Bidrag och betalning av namnvalsedlar

Som nämnts ovan är det kyrkostyrelsen som samordnar tryckning av namnvalsedlar. För att kyrkostyrelsen ska kunna trycka valsedlar måste dock finansieringen av tryckkostnaderna vara ordnad. Finansieringen kan ske antingen genom bidrag efter beslut av det beslutande organ som valet avser – det vill säga kyrkomötet,

stiftsfullmäktige respektive kyrkofullmäktige – eller genom att nomineringsgruppen själv gör en förskottsbetalning. Utgår bidrag enligt 38 kap. 33 § sker betalningen genom avräkning av kyrkoavgiften vid clearingen till församlingarna, pastoraten och stiftet.

Bidrag till tryckning av valsedlar kan utgå till de nomineringsgrupper som är eller genom ett val blir representerade i olika beslutande organ. I tryckkostnaderna inräknas då även kostnaderna för distribution av valsedlarna till nomineringsgrupperna. Alla nomineringsgrupper som uppfyller villkoren för att erhålla bidrag – det vill säga grupper som är eller blir representerade i det beslutande organet – ska behandlas lika, vilket betyder att om bidrag ges får alla nomineringsgrupper betalt för lika många valsedlar. Kyrkomötet beslutade exempelvis inför valet 2021 att bidraget till respektive nomineringsgrupp som högst skulle motsvara kostnaden för tryckning av en valsedel per röstberättigad i respektive valkrets.

En nomineringsgrupp som har rätt att få ekonomiskt bidrag till valsedlar ska styrka detta med ett intyg. Intyget ska undertecknas av en behörig företrädare för den församling/pastorat vars beslutande organ har beslutat att bidrag ska utgå. Av intyget ska även framgå om bidrag utgår för det antal valsedlar som beställningen omfattar. Intyget ska skickas till stiftsstyrelsen som också markerar att intyg finns i Grupp- och kandidatsystemet. Ansvar för att avgöra vilka nomineringsgrupper som har rätt till bidrag ligger hos dem som beslutar om bidragen.

Den nomineringsgrupp som inte får något bidrag eller får bidrag först om den blir representerad ska betala kostnaderna för sina valsedlar i förskott. Valsedlar som beställs från kyrkostyrelsen trycks alltså först när fakturan är betald. Om en nomineringsgrupp inte tidigare är representerad i ett beslutande organ men blir det genom valet, betalas bidraget direkt till gruppen av det beslutande organet.

4.3 System

För att valsedelshanteringen ska fungera på det sätt som redogjorts för i föregående avsnitt finns det ett flertal olika it-system som på olika sätt samverkar kring allt ifrån beställningar och produktion av valsedlar till fakturering och bidragshantering. Sammantaget är systemstödet för valsedelshanteringen komplext. Nedan redogörs i korthet för de olika system som är inblandade i valsedelshanteringen, medan en närmare redogörelse finns att ta del av i *bilaga 1*.

Som framgått ovan i avsnitt 3.1 beställer nomineringsgrupperna de namnvalsedlar som de önskar i Grupp- och kandidatsystemet (Gkand) som även är det system som används för registrering av grupper och kandidater. Samma system genererar även tryckunderlag för valsedlarna. Som del av valsedelsbeställningen har i tidigare kyrkoval, förutom antal valsedlar, även fakturaadress, leveransadress och kontaktperson registrerats i systemet. I systemet markeras även om nomineringsgruppen får bidrag för valsedelstryck och hur många valsedlar bidraget avser. Markeringen görs av den enhet kandidatlistan har som valområde.

I fakturerings- och clearingflödet tillkommer flera andra system så som Valfaktservice, Faktum, en Biztalkintegration, UBW (ekonomisystemet) samt Svenska kyrkans kollekt- och betalsystem, KOB. Det finns också en sidoprocess för att framställa följesedlar till trycket. Utöver nämnda system tillkommer även de system för spårning av försändelser som används av leverantör/distributör. Detta är dock system som inte ägs av valprojektet, men som ändå används i processen. Sammantaget är det således mer än åtta system och applikationer som används i samband med tryck- och distribution av valsedlar. Grupp- och kandidatsystemet och

Valfaktservice är de två system som är kyrkovaalssystem. Övriga system hör till andra förvaltningsområden inom kyrkokansliet.

5 Överväganden och förslag

Förslag: Inför kyrkovalet 2025 ska kyrkostyrelsen genomföra en samlad distribution av alla via kyrkostyrelsen tryckta valsedlar direkt från tryckeri till respektive valnämnd. Som en följd av detta föreslås att det i kyrkoordningen införs en reglering som innebär att kyrkostyrelsen på beställning av en nomineringsgrupp tillhandahåller valsedlar motsvarande 0,7 per röstberättigad i respektive valkrets som nomineringsgruppen ställer upp i. Vidare föreslås att det bidrag som kan utgå för valsedlar begränsas på motsvarande sätt.

Ändrad paragraf: 38 kap. 32 och 33 §§.

Skälen för förslaget

Som framhållits i bakgrunden har valsedelsdistributionen varit en omdiskuterad fråga under många år. Vid kyrkovalet 2021 trycktes 96 miljoner valsedlar som sedermera distribuerades ut till drygt 3 000 olika adresser. Det stora antalet valsedlar som trycks tillsammans med det faktum att valsedlar ska levereras till alla Svenska kyrkans församlingar över hela landet gör att distributionsfrågan väcker engagemang och debatt. Oaktat vem som bär ansvar för distributionen krävs omfattande resurser i form av personer, lokaler och pengar för att det ska finnas valsedlar i alla röstningslokaler när kyrkovalet äger rum.

Kyrkomötet har genom sitt beslut hösten 2023 tagit ställning till att det yttersta ansvaret för distributionen ska flyttas över från nomineringsgrupperna till kyrkostyrelsen. Beslutet har tagits utan att frågan varit föremål för någon utredning, vilket bland annat gör att konsekvenserna av förslaget inte har belysts och analyserats närmare så som är brukligt innan större ändringar föreslås. I och med att det finns en tidsangivelse i motionen om att ansvaret för distributionen ska gå över på kyrkostyrelsen redan till kyrkovalet 2025 är utrymmet för kyrkostyrelsen att fullgöra kyrkomötets uppdrag begränsat. Det finns tidsmässigt inte möjlighet att utreda alternativa lösningar och inte heller tid för att i nuläget beakta mer än första punkten i motionen. Indirekt berörs dock även punkterna två och tre, vilket förtydligas närmare nedan.

En ytterligare omständighet som påverkar uppdraget från kyrkomötet är det beslut kyrkomötet 2023 fattat om att utreda införande av enhetsvalsedlar. Någon utredning har ännu inte tillsatts och oaktat när detta görs är det tidsmässigt inte möjligt att införa enhetsvalsedlar redan till kyrkovalet 2025, utan en eventuell ändring blir som tidigast aktuell först till kyrkovalet 2029. Enhetliga valsedlar skulle påverka hela valsedelsdistributionen. Detta medför att det inte kan uteslutas att de ändringar som mot bakgrund av kyrkomötets beslut om en ändrad valsedelsdistribution behöver göras i såväl kyrkoordningen som system med mera enbart kommer att ha relevans vid kyrkovalet 2025. Vidare har kyrkostyrelsen i sin skrivelse KsSkr 2023:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2024–2026 framhållit att en utredning om kyrkans demokrati planeras att tillsättas under 2024 för att ta fram faktaunderlag inom några större strukturella inomkyrkliga områden. Det kan inte uteslutas att även nämnda utredning kan få inverkan på frågor som rör valsedlar och valsedelsdistributionen. Även om det inte blir enhetsvalsedlar vid kyrkovalet 2029 behöver hela valsedelshanteringen – inklusive bidragshanteringen – ses över för att

finna en hållbar lösning i ett längre perspektiv. Ett sådant utredningsarbete tar dock viss tid.

Det förslag som nu läggs fram handlar i första hand om att lösa valsedelsdistributionen till kyrkovalet 2025 på ett utifrån omständigheterna så bra sätt som möjligt. Som organisationsutskottet framhöll i sina överväganden finns det en oro för hur en ändrad valsedelsdistribution kommer att påverka valnämnderna. Det är framför allt utifrån detta perspektiv som det föreslås en begränsning i 38 kap. 32 § kyrkoordningen av hur många valsedlar en nomineringsgrupp får beställa via kyrkostyrelsen. Begränsningen införs för att såväl kyrkostyrelsen som valnämnderna ska få kontroll över hur många valsedlar som ska levereras till respektive valnämnd. Utgångspunkten har vidare varit att utgå från det antal valsedlar som tryckts vid föregående val och föreslå en begränsning som resulterar i att ungefär lika många valsedlar trycks upp inför kyrkovalet 2025. Det är mot bakgrund av detta som det föreslås en beställningsbegränsning som motsvarar 0,7 valsedel per röstberättigad i respektive valkrets. Begränsningen skulle även kunna uttryckas som att varje nomineringsgrupp får beställa 70 valsedlar per 100 röstberättigade. Siffran 0,7 grundar sig i beräkningar som tagits fram av valkansliet utifrån valsedelsbeställningar vid föregående kyrkovalet. Det är sannolikt att även ett lägre andelstal skulle räcka för att säkerställa att det finns tillräckligt med namnvalsedlar i samtliga valkretsar. Detta har dock inte varit möjligt att utreda närmare inom den tid som funnits till förfogande sedan kyrkomötets beslut i november. En försvårande faktor i sammanhanget har varit att de system som innehåller information om bland annat valsedelsbeställningar legat nere till följd av den cyberattack som drabbade Svenska kyrkan i november 2023. Utifrån omständigheterna och det faktum att namnvalsedlarna med säker marginal måste räcka till får det därmed anses ändamålsenligt att föreslå en beställningsbegränsning som motsvarar tryckningen av ungefär lika många valsedlar inför valet 2025 som den tryckning som gjordes inför valet 2021.

Genom att bestämma att varje nomineringsgrupp som ställer upp i en valkrets får beställa motsvarande 0,7 valsedel per röstberättigad i respektive valkrets vet varje valnämnd att de ska få lika många valsedlar från varje nomineringsgrupp som ställer upp i respektive val, vilket förenklar kontrollen av de distribuerade valsedlarna samt uppdelningen av sedlarna till respektive röstningslokal. Tidigare har grupperna kunnat beställa ett fritt antal valsedlar, vilket gjort att vissa grupper valt att beställa fler valsedlar än de fått bidrag för, till exempel för att använda i valarbetet. Dessa valsedlar har då bekostats av nomineringsgrupperna själva, men har tryckts och distribuerats tillsammans med de valsedlar som gruppen fått bidrag för. I och med att valsedlarna tidigare levererats till nomineringsgrupperna har de själva kunnat kontrollera att de fått *alla* valsedlar som beställts. Att valnämnderna skulle utföra motsvarande individuella kontroll av de olika nomineringsgruppernas beställningar kan inte begäras. Vidare behöver distributionen samordnas i större utsträckning än vad som varit fallet tidigare så att valnämnderna får ett begränsat antal leveranser, vilket i sin tur också förutsätter en begränsning gällande hur många valsedlar en nomineringsgrupp kan beställa via kyrkostyrelsen. För nomineringsgrupper som önskar fler valsedlar än de som får beställas via kyrkostyrelsen finns det inget som hindrar att nomineringsgrupperna på egen hand låter trycka upp valsedlar hos valfritt tryckeri. Valkansliet tillhandahåller på förfrågan en tryckfil som nomineringsgruppen kan använda för ändamålet. Det ska tydliggöras att en nomineringsgrupp inte får hämta valsedlar som distribuerats till valnämnderna, utan en nomineringsgrupp som önskar valsedlar, för att till exempel använda i valarbetet, måste trycka upp och bekosta dessa på egen hand.

Genom att bestämma att varje nomineringsgrupp som beställer valsedlar via kyrkostyrelsen får trycka upp ett begränsat antal valsedlar innebär detta att även bidragshanteringen påverkas. Tidigare har varje enhet beslutat om hur stort bidrag som ska utgå. I och med att nomineringsgrupperna enligt förslaget inte får mer än 0,7 valsedel per röstberättigad tryckt och distribuerad via kyrkostyrelsen är det ändamålsenligt att införa samma begränsning när det gäller bidrag till valsedlar. Detta innebär att det enda de olika beslutande organen – kyrkomötet, stiftsfullmäktige och kyrkofullmäktige – har att besluta om är om bidrag ska utgå eller inte till de nomineringsgrupper som är eller genom valet blir representerade i organet. Nämnda förändring rörande bidragshanteringen medför att även punkten två i motion 2023:66 till viss del uppfylls. Detta är dock snarare en följd av den hantering – med en beställningsbegränsning – som föreslås införas än en egen analys av punkten två. När det gäller punkten tre kan vidare konstateras att i och med att bidrag till valsedlar utgår från kyrkofullmäktige, stiftsfullmäktige och kyrkomötet, fördelas kostnaderna för valsedlar i princip redan mellan dessa tre organ.

6 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Ändringarna i kyrkoordningen föreslås träda i kraft omedelbart. I och med att kyrkomötet fattar beslut om bidrag till valsedlar i samband med kyrkomötets andra session året innan kyrkovalet äger rum är det nödvändigt att de föreslagna ändringarna träder i kraft omedelbart, samt att kyrkomötet beslutar i fråga om föreslagna ändringar i kyrkoordningen innan beslut om bidrag till valsedlar behandlas.

7 Konsekvenser

7.1 Inledning

Som framhölls av organisationsutskottet i betänkande O 2023:5 har det förslag som lades fram i motion 2023:66 – om att alla via kyrkostyrelsen trycka valsedlar ska distribueras direkt från tryckeri till respektive valnämnd – inte varit föremål för någon utredning. Det innebär att inte heller konsekvenserna av en ändrad valsedelsdistribution har belysts på ett närmare sätt. Som framgått av bakgrundsbeskrivningen har valsedelsdistributionen under lång tid varit en omdiskuterad fråga, varvid just konsekvenserna för olika berörda parter – särskilt nomineringsgrupper, valnämnderna, valkansliet och stiftet – lyfts fram som skäl såväl för som emot en ändrad ansvarsfördelning. Även förevarande förslag kommer få konsekvenser på olika sätt, vilket mot bakgrund av ovan nämnda får anses vara relevant att beröra något närmare nedan.

7.2 Konsekvenser för valnämnderna

Enligt nuvarande ordning skickas alla valsedlar till nomineringsgrupperna som sedermera ansvarar för att valsedlarna tillhandahålls valnämnderna senast 18 dagar före valdagen. Det är även nomineringsgruppernas ansvar att kontrollera leveransen, så att till exempel antalet valsedlar överensstämmer med det antal som gruppen beställt. Nomineringsgrupperna har också själva haft ansvar för att bestämma hur många valsedlar de önskat leverera till respektive valnämnd. En ändring till att valsedlar distribueras direkt från tryckeri till valnämnderna innebär att ovan nämnda

ansvar flyttas över från nomineringsgrupperna till valnämnderna. Att valsedlar distribueras direkt till valnämnderna innebär också att nämnderna behöver säkerställa att de har lokaler där valsedlarna kan förvaras på ett säkert sätt, liksom personal som kan ta emot valsedlarna och utföra de kontroller som behövs etcetera. Den ändrade distributionen kan komma att föranleda ökade kostnader på lokal nivå, vilket är något som församlingarna behöver analysera och beakta inom ramen för sitt arbete med budgeten inför kyrkovalsåret 2025.

Organisationsutskottet framhöll i sitt betänkande O 2023:5 att en ändring av valsedelsdistributionen riskerar att lägga ett ansvar på valnämnderna som de varken har personella resurser eller lokaler för. När det gäller förvaring av valsedlarna kan antas att förutsättningarna för valnämnderna skiljer sig åt. Vissa valnämnder kan antas ha tillgång till lokaler som passar för ändamålet, medan andra kan behöva se sig om efter externa lokaler att hyra eller låna. Det kommer även behövas mer personella resurser för att kunna ta emot valsedlarna och kontrollera och dela upp dem för vidare distribution till de olika röstningslokalerna. Valkansliet har undersökt möjligheterna att så långt som möjligt försöka samordna distributionen av valsedlar med annat valnämnds-material som skickas ut i augusti, bland annat för att underlätta personalfrågan. Detta kommer dock inte vara möjligt, bland annat utifrån ett tryck-, sorterings- och distributionsperspektiv (se närmare nedan i avsnitt 7.5.3). Valnämnderna kommer därför att behöva utgå ifrån att valsedlarna kan komma att levereras någon gång under sommaren – i likhet med när valsedlar tidigare levererats till nomineringsgrupperna.

7.3 Konsekvenser för nomineringsgrupperna

Som framhållits i avsnittet ovan har nomineringsgrupperna enligt nuvarande ordning ett stort ansvar när det kommer till valsedelsdistributionen. En ändring enligt förevarande förslag innebär att nämnda ansvar i stället förflyttas till framför allt valnämnderna. Det ansvar som kvarstår för nomineringsgrupperna är att beställa valsedlar. Nämnda ansvarsförflyttning är något som diskuterades av bland annat organisationsutskottet som i sitt betänkande O 2023:5 framhöll att det finns ett värde i att nomineringsgrupperna har ett visst ansvar för valsedelsdistributionen inför kyrkovalen. Som nämnts ovan i avsnitt 3.2 finns det även demokratiska aspekter att ta hänsyn till om ansvarsfördelningen för distributionen förflyttas bort från nomineringsgrupperna.

7.4 Konsekvenser för stiftet

I och med att kyrkostyrelsen föreslås få ansvar för att alla valsedlar distribueras direkt från tryckeri till valnämnderna bedöms de föreslagna ändringarna inte få några direkta konsekvenser för stiftet.

7.5 Konsekvenser för nationell nivå

7.5.1 Systemuppdateringar

Som framgått ovan i avsnitt 4.3 är det en rad olika system som är involverade i processen runt tryck och distribution av valsedlar och som behöver anpassas vid en ändrad valsedelsdistribution. Vissa ändringar har samband med att den praktiska hanteringen blir annorlunda, medan andra ändringar är en följd av de justeringar som

behöver göras i kyrkoordningen. För att säkerställa att alla nödvändiga uppdateringar av systemen finns på plats inför kyrkovalet 2025 behöver systemutvecklingen påbörjas innan alla regelverksändringar tagits upp för beslut och trätt i kraft.

Det system som kräver störst anpassning är Grupp- och kandidatsystemet. Vid tidigare kyrkoval har nomineringsgrupperna som del av valedelsbeställningen förutom antal valedlar registrerat fakturaadress, leveransadress och kontaktperson för beställningen i systemet. Dessutom markeras om nomineringsgruppen får bidrag för valedelstryck av den enhet kandidatlistan har som valområde och i så fall hur många valedlar bidraget avser. Det nya flödet skulle innebära att när valedlarna är godkända av nomineringsgrupper och stift startas det automatiskt en valedelsbeställning. Antal valedlar som ska tryckas ska vara 0,7 valedel per röstberättigad i det val som gruppen ställer upp i enlighet med förslaget som läggs fram i förevarande promemoria. Adressen för leveransen ska vara den enhet där gruppen ställer upp till val genom en integration mot Kyrksam. För grupper på stifts- och kyrkomötesnivå behöver det finnas en koppling till alla berörda enheter. Fakturering kommer att skötas på samma sätt som vid tidigare kyrkoval.

När det gäller bidragshanteringen kommer den att behöva anpassas utifrån beslutet att tryckningen av valedlar via kyrkostyrelsen gäller 0,7 valedel per röstberättigad för alla grupper och val. En redan inplanerad utveckling av Grupp- och kandidatssystemet inför kommande kyrkoval är att nomineringsgrupperna kan ladda upp intyget över valedelsbidrag direkt i Grupp- och kandidatssystem när beställningen av valedlar görs. Detta är en utveckling som minskar det manuella arbetet för framför allt stiftet, men även nomineringsgrupperna. Exakt hur systemet kommer att utformas utifrån den nya valedelsdistributionen är inte fastställt än, utan här krävs ytterligare utredning.

Viss justering av faktureringsflödet – utöver den ordinarie uppdateringen – kommer också att behöva göras, dels utifrån de anpassningar som görs i Grupp- och kandidatssystemet, dels utifrån uppdateringar av regelverket. Utöver detta behöver även alla flöden och integrationer mellan de olika systemen kontrolleras och säkerställas särskilt i och med de förändringar som genomförs.

Från Grupp- och kandidatssystemet ska det till tryckeriet levereras en adressfil per valnämnd, innehållande alla nomineringsgrupper som tillhör valnämnden i samma adressfil. Adressfilen kommer troligtvis behöva ett annat format än vid tidigare kyrkoval utifrån de nya förutsättningarna.

7.5.2 Support

Stiftet är valnämndernas och nomineringsgruppernas första linje för support gällande kyrkovalet. Behöver stiftet stöd i frågor från valnämnderna gällande regelverk, utbildningar och liknande så vänder de sig till valkansliet. Kanslistöd är första linjen gällande support till valnämnder och nomineringsgrupper för kyrkovalssystemen. Behöver kanslistöd stöd i frågor gällande systemen vänder de sig till valkansliet. I och med den ändrade valedelsdistributionen kommer valnämnderna att behöva vända sig direkt till valkansliet för rådgivning gällande mottagningen och kontrollen av valedlar. Även spårning av valedlar samt retur av ej mottagna valedlar kommer att behöva hanteras i större utsträckning än vid tidigare kyrkoval. Valkansliet kommer därför att behöva öka bemanningen under juni till augusti. Enligt en preliminär uppskattning från valkansliet kan det behöva anställas ytterligare en person heltid i tre månader för att hantera det ökade behovet av support.

7.5.3 Tryck och distribution

För att kunna bedöma olika lösningsförslag och konsekvenser gällande tryck och distribution av valsedlar direkt från tryckeri till valnämnderna har den leverantör som anlätades vid kyrkovalet 2021, utvärderat olika möjligheter och alternativ vad gäller tryck och distribution. Oavsett vilket alternativ som senare väljs kommer extra kostnader att tillkomma, bland annat på grund av ökad manuell hantering i tryckprocessen samt ökad sortering och lagerhållning.

Valsedlarna kommer att levereras under juni–augusti till de cirka 600 valnämnderna i en leverans per valnämnd alternativt tre leveranser per valnämnd (en leverans per valsedelsfärg). Oavsett om det blir en eller tre leveranser till varje valnämnd blir det i de allra flesta fall stora volymer som distribueras vid ett och samma tillfälle.

Möjligheterna att kunna leverera namnvalsedlarna tillsammans med övrigt valnämnds-material i augusti valåret har också inventerats, vilket skulle underlätta mottagandet för valnämnderna. Detta alternativ bedöms dock inte genomförbart då det skulle bli alltför stora volymer av pallar med valsedlar att lagervålla samt ökad administration. Det finns också en betydligt större risk i hanteringen av lagerlagda pallar som i så fall skulle behöva matchas med rätt valnämnds-material-order.

7.6 Juridiska konsekvenser

7.6.1 Allmänt om processen vad gäller ändringar som berör kyrkovalet.

Kyrkostyrelsen arbetar regelbundet med frågor relaterade till ändringar i kyrkoordningen samt Svenska kyrkans bestämmelser om direkta val i syfte att uppnå ett ändamålsenligt regelverk. Ofta föreslås ändringar mot bakgrund av erfarenheter från tidigare kyrkovalet. I och med att valet till stor del är systemberoende innebär det att det är vanligt att ändringar i kyrkoordningen även föranleder behov av ändringar i olika system. Ändringar i kyrkoordningen föranleder vidare ofta även behov av ändringar i de närmare bestämmelserna om direkta val. Beroendet mellan såväl regelverken som systemen gör att ändringar i kyrkoordningen som berör kyrkovalet vanligtvis läggs fram till kyrkomötet mitt emellan två kyrkovalet, det vill säga på hösten två år efter att ett kyrkovalet ägt rum. Efter att kyrkomötet beslutat om ändringar i kyrkoordningen kan dels systemutveckling påbörjas, dels förslag till ändringar i de närmare bestämmelserna utredas och beslutas. Normalt sett är målet att alla ändringar i regelverket ska finnas på plats vid årsskiftet cirka ett och ett halvt år innan nästkommande kyrkovalet, vilket bland annat behövs för att valhandböcker och utbildningsmaterial ska kunna tas fram i god tid. När det gäller systemändringar beror tidsfristen på vilket system som avses, samt vad ändringen berör.

7.6.2 Nu föreslagna ändringar i kyrkoordningen

Ansvar för valsedelsdistributionen är inte uttryckligt reglerat inomkyrkligt. Som framhållits i övervägandena behöver dock antalet valsedlar som kan beställas av en nomineringsgrupp begränsas för att det rent praktiskt ska vara möjligt för framför allt valnämnderna att hantera valsedelsdistributionen, vilket i sin tur medför behov av ändringar i det inomkyrkliga regelverket. Förutom att det behövs ändringar i kyrkoordningen behöver även de närmare bestämmelserna om direkta val justeras. Redan innan kyrkomötet 2023 planerades för att kyrkostyrelsen i december skulle ta

beslut om ändringar i de närmare bestämmelserna om direkta val. Mot bakgrund av att kyrkomötets beslut om att bifalla motion 2023:66 kommer att påverka även de närmare bestämmelserna gjordes dock uppehåll i arbetet med att uppdatera de närmare bestämmelserna. Som nämnts i avsnittet ovan är den normala processen att ändringar i kyrkoordningen som rör kyrkovalet beslutas två år innan kyrkovalet äger rum och att ändringar i de närmare bestämmelserna beslutas strax därefter, så att samtliga bestämmelser som berör kyrkovalet finns på plats vid årsskiftet cirka 1,5 år innan kyrkovalet äger rum. Detta är i sin tur nödvändigt då valmaterial till kyrkovalet 2025 såsom valhandböcker trycks upp redan under sommaren 2024 vilket i sin tur behövs för att bland annat valnämnderna ska kunna börja förbereda kyrkovalet samt att valkansliet ska kunna framställa e-utbildningar och förbereda övrigt utbildningsmaterial för valnämnder, nomineringsgrupper och stift. Då nämnda processer inte går att skjuta fram samt att uppdateringen av de närmare bestämmelserna berör även andra valfrågor innebär det att justeringen av de närmare bestämmelserna behöver beslutas av kyrkostyrelsen senast under våren 2024 och därmed innan kyrkomötet fattat beslut om förevarande föreslagna ändringar i kyrkoordningen.

Ytterligare en konsekvens av den tigha tidsmarginalen är, som nämnts ovan i avsnitt 6, att beslutet behöver träda i kraft omedelbart i och med att kyrkomötet fattar beslut om bidrag till valsedlar under kyrkomötets session två. Vidare har de föreslagna ändringarna sannolikt enbart relevans för ett kyrkoval. Som nämnts under överväganden kommer regelverket att behöva ses över även efter nästa kyrkoval för att hitta ett hållbart sätt att hantera valsedlar och distributionen av dessa oaktat om det blir enhetsvalsedlar eller inte.

7.7 Ekonomiska konsekvenser

Av det som belysts ovan kan konstateras att en ändrad valsedelsdistribution kommer att få ekonomiska konsekvenser för lokal nivå, framför allt utifrån att de flesta valnämnderna torde behöva utöka sin personalbemanning. Även nationell nivå kommer att behöva öka sin bemanning vad gäller support. Det är dock systemutvecklingen som förväntas kosta mest pengar. Valkansliet inväntar fortsatt uppgifter från systemutvecklaren angående kostnadsbild. När det gäller kostnaderna för tryck och distribution kommer dessa, så som framhållits ovan i avsnitt 7.5.3, att öka inför kommande kyrkoval utifrån att tryckningen och distributionen behöver ske på annat sätt. Det har dock inte varit möjligt att få fram mer konkreta uppgifter på den korta tid som förflutit sedan kyrkomötets beslut. När det gäller antalet valsedlar som kommer behöva tryckas utifrån förändringen att varje nomineringsgrupp får 0,7 valsedel per röstberättigad i respektive valkrets inväntas även fortsatt uppgifter om detta.

7.8 Konsekvenser för barn

De föreslagna ändringarna bedöms inte medföra några särskilda konsekvenser för barn.

8   **Kommentar till bestämmelserna**

8.1   Förslaget till ändringar i kyrkoordningen

38 kap.

32 §

Ett tillägg införs i bestämmelsen som förtydligar att nomineringsgrupper som beställer valsedlar via kyrkostyrelsen får valsedlar som i andelstal motsvarar 0,7 valsedel per röstberättigad i respektive valkrets som nomineringsgruppen ställer upp i. Per 100 röstberättigade kommer nomineringsgruppen således få 70 valsedlar. Bestämmelsen begränsar endast hur många valsedlar som trycks och distribueras via kyrkostyrelsen och begränsar således inte nomineringsgrupper som på egen hand önskar trycka upp fler valsedlar.

Övervägandena finns i avsnitt 555.

33 §

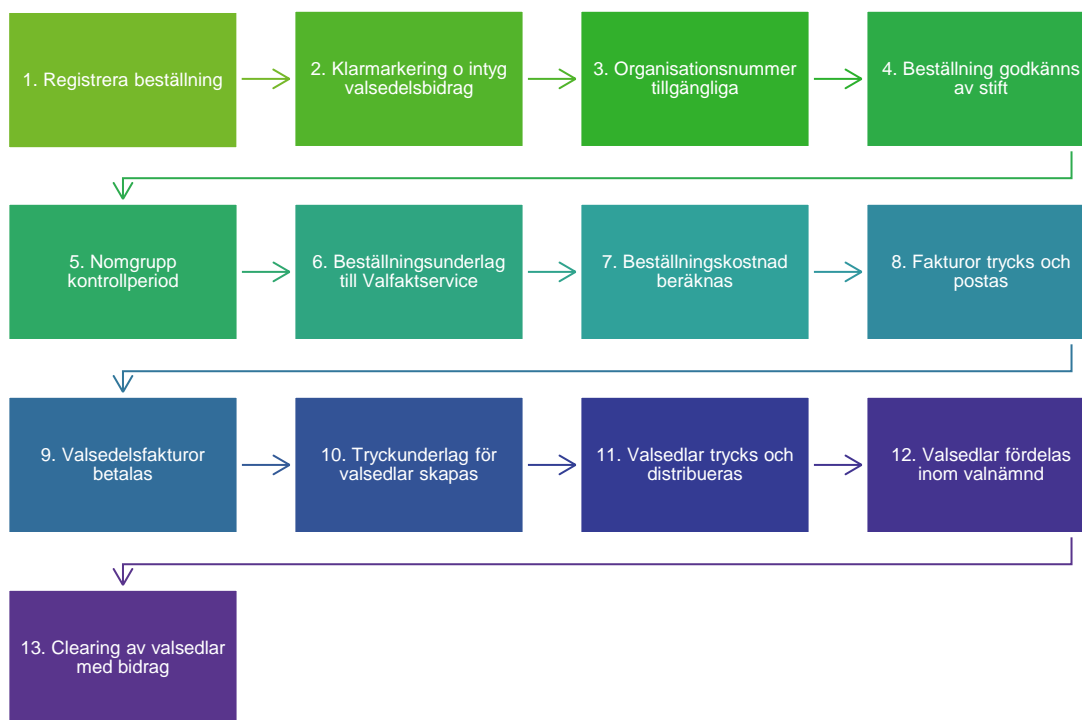
Ett tillägg införs i bestämmelsens andra avsnitt som förtydligar att för det fall bidrag utgår för valsedlar motsvarar det kostnaden för tryck och distribution av 0,7 valsedel per röstberättigad i respektive valkrets nomineringsgruppen ställer upp i, enligt den beställningsbegränsning av valsedlar som införs i 32 §. Vidare föreslås skrivningen om att bidrag ska utgå enligt viss enhetlig grund tas bort, för att i stället kompletteras med en skrivning om att alla nomineringsgrupper ska behandlas lika. Att bidrag ska utgå enligt viss enhetlig grund innebär att den som beslutar om bidrag anger efter vilken grund bidrag utgår, att samma principer ska gälla för alla som får bidrag och att alla som uppfyller villkoren att vara eller bli representerade i det beslutande organet får bidrag. I och med det förtydligande som införs i första stycket står det redan klart att bidrag utgår enligt principen 0,7 valsedel per röstberättigad. Vidare framgår det redan uttryckligen av bestämmelsen att bidrag utgår till nomineringsgrupper som är eller genom valet blir representerade i organet. Således föreslås att det även ska framgå uttryckligen av bestämmelsen att alla nomineringsgrupper ska behandlas lika vid beslut om bidrag.

Övervägandena finns i avsnitt 55.

Bilaga 1

Valsedelshantering - process, system och beroenden kyrkovalet 2021

Översikt process för valsedelshantering.

1. Nomineringsgrupperna får möjlighet att **registrera valedelsbeställningar** i Gkand. Detta är normalt möjligt så fort det finns kandidatlistor att registrera beställningar för, alltså runt början av mars valåret, men det kan också i Gkand sättas ett datum som gäller som första möjliga beställningsdatum. Beställningen kan registreras så fort kandidatlistan skapats, listan kan alltså fortfarande vara preliminär.

Som del av valedelsbeställningen registreras förutom antal valedlar fakturaadress, leveransadress och kontaktperson för den. Dessutom markeras om nomineringsgruppen får bidrag för valedelstryck av den enhet kandidatlistan har som valområde och i så fall hur många valedlar bidraget avser.

2. Nomineringsgruppen markerar i Gkand att **beställningen är klar**. Om bidrag ska erhållas av ekonomisk enhet skriver gruppen också ut en blankett för **intyg om valedelsbidrag**. Gruppen ansvarar för att få intyget underskrivet av firmatecknare för enheten och sedan skicka det till stiftet.
3. **Organisationsnummer importeras i Gkand**. Detta kan göras när indelningen för valår+1 är helt klar, alltså när organisationsnummer för nya enheter har levererats till kyrkokansliets indelningshandläggare från Kammarkollegiet. Organisationsnumren används i clearinghanteringen för

de valsedelsbeställningar som helt eller delvis bekostas av bidrag från enheten.

4. **Stift granskar** i Gkand att valsedelsbeställningen är korrekt och registrerar det antal valsedlar bidrag beviljats för enligt inkommet intyg från enheten. Därefter **godkänner stiftet** beställningen.
5. **Nomineringsgruppen** får meddelande om att valsedelsbeställningen godkänts och har sedan tio dagar (konfigurerbart antal) på sig att **kontrollera** den och meddela stiftet om något blivit fel.
6. När tiden för nomineringsgruppens granskning löpt ut skickar Gkand **beställningsinformationen till Valfaktservice**.
7. Valfaktservice **beräknar de kostnader som ska faktureras** för valsedelsbeställningarna.
8. Valkansliet initierar körning av Faktum så att fakturaunderlag skapas för nya beställningar i Valfaktservice. Via Biztalk hämtas fakturaunderlaget till ekonomisystemet UBW. **Fakturorna trycks** därifrån i automatiserad process och skickas ut per post till den fakturaadress som nomineringsgruppen registrerat för beställningen.
9. **Nomineringsgrupp mottar och betalar faktura**. När information om att fakturan betalats kommit in i UBW skickar UBW information till Valfaktservice om detta via Biztalk. Informationen hämtas sedan från Valfaktservice av Gkand. Detta medför att **status för valsedelsbeställningen i Gkand ändras till *Betald***.

Valsedelsbeställningar bör ha inkommit samma datum som grupper och kandidater ska vara registrerade: den 15 april valåret. Beställningar tillåts dock normalt även senare, beroende på hur länge det faktiskt är möjligt att hinna trycka och få valsedlarna levererade i tid till mottagaren. Det tas också i beaktande vad som är skälet till att nytt tryck behövs.

10. **Tryckunderlag i pdf-format genereras i Gkand** för de valsedelsbeställningar som har status *Betald* (eller finansieras helt av bidrag) och levereras till tryckeri via sftp. Tillsammans med tryckunderlaget levereras underlag för följesedlar som bland annat anger beställningsid och leveranssätt för varje beställning. Förfarandet med följesedlar har upprättats efter tryckeriets (Strålfors) och speditörens (Postnord) behov. Val av annat tryckeri eller speditör kan alltså innebära att detta inte behöver göras eller inte ska göras på samma sätt. Den första tryckomgången 2021 skickades inte förrän den 25 maj och trycktes några dagar senare. Detta var senare än planerat (jmf med 2017 då första trycket skedde den 11 maj).

Tryckunderlaget baseras på den fastställda grupp- och kandidatförteckningen och förutsätter alltså att fastställande för den valkrets en beställning gäller har gjorts. Avlidna har dock i vissa fall strukits från valsedlarna genom registervård (men funnits kvar i fastställd förteckning).

11. **Tryckeri trycker valsedlar och skickar dem** (via PostNord) till den leveransadress som registrerats för respektive beställning. Senast 18 dagar före valet ska alla valsedlar avseende kyrkomöte och stiftsfullmäktige vara levererade. För kyrkofullmäktigevalsedlar finns ingen sådan reglering.
12. **Nomineringsgrupp mottar leverans av valsedlar** och ser till att de finns tillgängliga i relevanta val- och röstningslokaler (undantag från detta finns i

Stockholms stift). Eftersom valedlarna huvudsakligen levereras under sommarmånaderna när många är bortresta på semester finns svårigheter i att se till att valedlarna kommer fram.

13. Efter valets genomförande sker **clearing** av de valedelsbeställningar som helt eller delvis bekostats av bidrag från den enhet kandidatlistan har som valområde. Detta sker också med stöd av kedjan Gkand-Valfaktservice-Faktum-Biztalk-UBW och dessutom KOB.

Eftersom KOB bara håller reda på Svenska kyrkans indelning för innevarande år görs clearing för enheter som inte berörs av indelningsändring i och med ny mandatperiod under hösten valåret, medan clearing för enheter som berörs av indelningsändring görs först efter årsskiftet till valår+1, det vill säga när den nya enheten har trätt i kraft.